

VEILEDER FOR
FLYTTING AV SMÅFE

PUBLISERT SEPTEMBER 2018

Aktuelt regelverk

- [Forskrift om tiltak mot sjukdommer og zoonotiske agens hos dyr \(dyrehelseforskriften\)](#)

Formål

Denne veilederen gir informasjon om regelverk for flytting av småfe (§§ 20-25 i [dyrehelseforskriften](#)). Vi har et regelverk for flytting av småfe for å hindre spredning av smittsomme sykdommer.

Veiledningen som gis i dette dokumentet er ikke rettslig bindende, men er ment å være en kort introduksjon til tolkning av ulike bestemmelser i regelverket.

Veiledningen tar ikke høyde for alle eventualiteter. Det vil dukke opp tilfeller hvor det ikke er opplagt hva som gjelder, og hvor skjønn må utvises.

Denne veilederen er delt inn i følgende tre kapitler:

- I. Praktiske konsekvenser- her kan du lese om hva bestemmelsene betyr i praksis.
- II. Hva sier regelverket- en kort intro om de aktuelle paragrafene
- III. Hvorfor har vi regelverk for flytting av småfe- her kan du lese om bakgrunnen for regelverket.

I tillegg finner du aktuelle vedlegg som egenerklæring, veterinærattest, samarbeidsavtale og skjematisk oversikt over flytting av småfe bakerst i dette dokumentet.

I. Praktiske konsekvenser

1: Overføring av småfe innenfor regionen

A: Overføring av hunddyr, sau eller geit

Det er forbudt å føre hunddyr av sau og geit mellom småfebesetninger. Dette er et svært viktig tiltak for å hindre smitte av alvorlige sykdommer hos småfe. I praksis betyr dette også at dersom du har geiter, og vil kjøpe sauer eller omvendt, så kan du ikke gjøre det uten å søke Mattilsynet om tillatelse.

Husk på at felles innmarksbeite også regnes som en slik overføring. Det er forbudt, og du må søke Mattilsynet om tillatelse. Tillatelse til felles innmarksbeite blir normalt ikke gitt.

I disse situasjonene vil Mattilsynet vurdere å gi tillatelse til flytting av hunddyr av småfe:

- ✓ Overgang/oppstart av ny rase
- ✓ Rask økning av besetningsstørrelse ut over det som er mulig ved egen rekruttering
- ✓ Ved overgang til nye beiteområder ved f.eks. ved kjøp av dyr som har gått i disse beiteområdene (dette kan være aktuelt som tiltak for å løse et rovdyrproblem eller trafiksikringsproblem).
- ✓ Tiltak i bevaring av truede norske småferaser og andre raser med få dyr i en region (se underkapittel 2A)
- ✓ Overgang til drift med både sau og geit

Dersom du ønsker å starte opp med småfe, og henter dyr fra kun én småfebesetning innen samme region, omfattes du ikke av hunddyrforbudet. Du trenger med andre ord ikke søke om dette. Men dyrene må likevel følges av en egenerklæring. Geiter må i tillegg følges av en veterinærattest. Også sauer må ha veterinærattest ved flytting over fylkesgrensa. Husk også at dersom du ønsker å utvide den nye besetningen med flere dyr fra samme leverandørbesetning (eller en annen småfebesetning innenfor samme region) på et senere tidspunkt, så må du søke om tillatelse. Meld ifra til Mattilsynet når du starter opp med småfe.

Hvis du flytter med din egen småfebesetning til nytt bosted, der det ikke er småfe fra før, så er heller ikke dette forbudt, og du trenger ikke søke Mattilsynet om tillatelse. Dersom det er småfe på det nye bostedet må du søke Mattilsynet om tillatelse. Heller ikke flytting av lam eller kje av hunnkjønn som oppdrettes til slaktning før de er 8 måneder omfattes av reglene i denne paragrafen. Det forutsettes da at lammene/kjeene holdes som egen besetning helt adskilt fra andre småfe (eks kopplam).

Når Mattilsynet skal vurdere søknaden din vil selgerbesetning bli nøye vurdert, særlig med tanke på handel inn i besetningen (smittekontakter og risiko). Smittemessige forhold som beitebruk, påvist smitte i nabolaget mm. vil også bli nøye vurdert. Disse vurderingene blir gjort for å beskytte besetningen din mot smitte.

Hvis Mattilsynet vurderer at du kan få tillatelse til å flytte hunddyr av sau, vil dette kunne være aktuelle vilkår for en tillatelse. NB! Listen er ikke uttømmende.

- Minstekravene til egenerklæring og veterinærattest i § 23 må være oppfylt, se vedlegg.
- Det vil bli satt krav om kortest mulig innkjøpsperiode (under 3 år) og så få selgerbesetninger som mulig (færre enn 3). Dette for å minimere smitterisiko inn i besetningen din.

Vurderingene som Mattilsynet gjør når de behandler din søknad skal fremgå av vedtaksbrevet som du får fra Mattilsynet.

B: Overføring av hanndyr, vær eller bukk eller ringdrift

Tidligere var det forbudt å føre småfe over fylkesgrenser i Norge. 1. juli 2018 ble det åpnet for overføring av hanndyr av småfe over enkelte fylkesgrenser men innenfor regiongrensene. Hensikten var å gjøre det enklere å få «nytt blod» inn i besetningene. Semin vil uansett alltid være det tryggeste alternativet for å få nytt avlsmateriale inn i besetningen din.

Dersom du ønsker å hente hanndyr fra en besetning innenfor din region kan du nå gjøre det uten å søke Mattilsynet om tillatelse. Forutsetningen er at du oppfylder de dyrehelsemessige kravene som står i § 23 (egenerklæring og i noen tilfeller også veterinærattest). For skjematisk oversikt over krav; se vedlegg eller eventuelt [her](#).

Husk at veterinærattest og egenerklæring ikke kan være eldre enn 7 dager når dyrene flyttes. Egenerklæringer og veterinærattester skal oppbevares i mottakerbesetningen i 5 år og legges frem dersom Mattilsynet ønsker å se denne dokumentasjonen.

Dersom du er medlem av værring/bukkering og skal selge vær/bukke som kun har vært oppstallet i din besetning må du også oppfylle dyrehelsekravene som står i § 23. Ved salg av hanndyr som har vært oppstallet i flere besetninger i ringen, gjelder kravene i § 23 for alle de besetningene væren/bukken har vært oppstallet i. Ved salg ut fra besetning i registrert livdyrsamarbeid (§ 25), må alle besetningene i livdyrsamarbeidet oppfylle kravene i § 23. NSG har egne private krav til drift av ring.

C: Utstillinger (utstillinger, kåringssjå, åpen gård etc)

Hvilke krav som må oppfylles for dyreansamlinger står beskrevet i § 10 i dyrehelseforskriften. Dyreansamlinger og fremvisning av dyr skal gjennomføres på en måte som i størst mulig grad hindrer smitteoverføring. Du må sende en melding til Mattilsynet om arrangementet og du skal ha planlagte tiltak for å hindre smitteoverføring. Siden aktuelle småfesjukdommer kan overføres fra forurenset underlag og via luft, vil det være et fornuftig tiltak å ha hver enkelt buskap oppstilt og transportert hver for seg. Unngå fellesmønstring i ring. Alle dyr på dyreansamlingen skal følges av en egenerklæring. Dersom dyrene kommer fra andre fylker må de ha en veterinærattest i tillegg til egenerklæring.

Husk også at det er forbudt å føre hunddyr av småfe fra en besetning til en annen ved for eksempel gjeterhundkonkurranser.

2: Overføring av småfe over regiongrensene

A: Overføring av livdyr, sau, geit, hanndyr, hunddyr

Det skal i utgangspunktet ikke være behov for å føre småfe over regiongrenser. «Nytt blod» kan nå hentes innenfor regionen eller ved hjelp av semin. Overgangen fra at alle fylker var lukket for overføring til at vi nå bare har fire regioner, gjør at populasjonene har blitt større og for de aller fleste småferaser er det ikke nødvendig med overføring av dyr over regiongrensene. Stengte regiongrenser er et svært sentralt punkt for å forebygge smitte hos småfe.

I tillegg til at det ikke er tillatt å føre småfe over regiongrenser, så er det heller ikke tillatt å føre småfe ut av de fylkene som tidligere har hatt skrapesjuka, dvs Nordland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Rogaland med kommunene Etne og Sveio.

I tillegg gjør [fotråteforskriften](#) at det er forbudt å føre sau ut av Aust-Agder og Rogaland med kommunene Etne og Sveio.

Regelverket har åpnet for at Mattilsynet kan gi tillatelse til å føre avlsdyr over regiongrenser dersom det er nødvendig for å opprettholde bevaringsverdige raser og andre raser med få dyr i en region.

Slike tillatelser gis kun i unntakstilfeller. Det er viktig at regiongrensene i regelen er stengt og det er ikke aktuelt å svekke dette tiltaket. Det kan ikke forventes at alle raser er å finne i alle regioner.

Informasjon om bevaringsverdige norske småferaser finnes hos NIBIO:
<https://www.nibio.no/tema/mat/husdyr/genetiske-ressurser/bevaringsverdige-husdyrraser/sm%C3%A5fe>

Følgende vilkår vil være aktuelle for flytting av **bevaringsverdige norske raser** (hunddyr innenfor regionen, hann og hunddyr over regiongrenser):

- Flyttingen må være avlsbegrunnet.
- Ved flytting av en rase til et område der rasen ikke allerede er etablert, skal søknaden inneholde en anbefaling fra Norsk Genressurssenter om at det er av stor verdi for rasen å bli etablert i dette området.
- Alle dyr som flyttes må være registrert med låst rasekode i Sauekontrollen (evt Ammegeitkontrollen for kystgeit) av den aktuelle rasen.
- Enhver flytting må være del av en plan/godkjent avlsplan for rasen i det området det flyttes til. Norsk genressurssenter er godkjenningensinstans for denne avlsplanen.
- Avlsplanen bør være utarbeidet av søkerne/rasens raselag/Norsk genressurssenter eller i et samarbeid mellom disse.
- Avlsplanen skal skissere bruk av avlsdyr slik at en best mulig unngår innavl og minimerer behovet for nye tillatelser til flytting i fremtiden.
- Det kan gjerne være flere søkere i samme søknad som viser at de vil samarbeide om den nevnte avlsplanen.
- Søknader om flytting av enkeltavlsværer for å få inn nytt blod i en etablert besetning vil som hovedregel avslås med begrunnelse i at det finnes seminværer av alle de norske truede sauerasene i tillegg til at det tas inn nye seminværer hvert år. Det kan være grunnlag for å gi tillatelse for flytting av værer til større grupper i et område hvis flere eiere går sammen om opplegget. En slik søknad bør også inkludere en plan for bruk av værene.
- De dyrehelsemessige kravene i § 23 må være oppfylt.

Når Mattilsynet skal vurdere søknaden din vil selgerbesetning bli nøye vurdert, særlig

handel inn i besetningen (smittekontakter og risiko). Smittemessige forhold som beitebruk, påvist smitte i nabolaget mm. vil også bli nøye vurdert. Disse vurderingene blir gjort for å beskytte besetningen din mot smitte.

Vurderingene skal fremgå av vedtaksbrevet som du får fra Mattilsynet.

Følgende vilkår er aktuelle for flytting av **andre raser med få dyr i en region** (hunddyr innenfor regionen, hann og hunddyr over regiongrenser):

- Flyttingen må være avlsbegrunnet.
- Rasen må finnes innen regionen fra før.
- Hvis det finnes et raselag for rasen bør det ved søknaden ligge en anbefaling fra raselaget om hvorfor denne aktuelle overførselen er nødvendig for denne rasen.
- Det skal foreligge en avlsplan ved søknaden. Avlsplanen skal skissere bruk av avlsdyr slik at en best mulig unngår innavl og minimerer behovet for nye tillatelser til flytting i fremtiden.
- Det kan gjerne være flere søkere i samme søknad som viser at de vil samarbeide om den nevnte avlsplanen.
- Hvis det er tilgang på semin for rasen vil det normalt ikke bli gitt tillatelse til flytting
- De dyrehelsemessige kravene i § 23 må være oppfylt.

Som ved alle andre slike søknader, vil Mattilsynet vurdere selgerbesetning, særlig handel inn i besetningen (smittekontakter og risiko). Smittemessige forhold som beitebruk, påvist smitte i nabolaget mm. vil også bli nøye vurdert. Disse vurderingene blir gjort for å beskytte besetningen din mot smitte.

Vurderingene skal fremgå av vedtaksbrevet som du får fra Mattilsynet.

B: Tillatelser til beitebruk

Småfe på utmarksbeite har så langt ikke hatt stor betydning for smittespredning av de sjukdommene vi har bekjempet på småfe. Dette kan endre seg med spredning av «nye» sjukdommer som for eksempel fotråte. I dyrehelseforskriften er det i § 22 lagt opp til at Mattilsynet kan tillate at småfe flyttes til utmarksbeiter. Tillatelsen kan gis for inntil 10 år om gangen. Det vil i disse tillatelsene bli satt vilkår om at tillatelsen kan trekkes tilbake hvis sjukdomssituasjonen skulle endre seg. For besetninger som allerede er i etablerte beitelag vil det i de fleste tilfeller bli gitt tillatelse uten omfattende saksbehandling.

Følgende vurderinger er aktuelle ved tillatelser for å føre dyr på beiter:

- Dyrehelsekravene i § 23 må være oppfylt (egenerklæring).
- Besetningen din og andre besetninger som skal på aktuelt beite vil bli vurdert i forhold til eventuell smittefare.
- Smittemessige forhold som påvist smitte i nabolaget mm. vil bli vurdert
- Du kan ikke få tillatelse til å delta på mer enn ett fellesbeite
- Du må begrunne hvorfor du har behov for å ha dyrene dine på utmarksbeitet med andre småfe. (eks tradisjon, nødvendig for å opprettholde besetningen, nødvendig for å opprettholde størrelse på beitelag etc)

Hva skjer dersom Mattilsynet kommer på tilsyn og avdekker at du ikke har fulgt regelverket?

Dersom Mattilsynet avdekker at du ikke har fulgt regelverket i forbindelse med flytting av småfe er det flere virkemidler som er aktuelle. Det samme gjelder dersom du ikke har oppfylt varslingsplikten din. Du kan lese mer om varslingsplikten her:

1. https://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/varse_oss/
2. https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrehelse/tseklasser_for_smaafe_31568

Mattilsynet vil vurdere hvilken dyrehelsemessig risiko som foreligger og bruke virkemidler for å hindre smitte.

Aktuelle virkemidler dersom småfe er flyttet i strid med regelverket:

- Besetningen kan settes ned en TSE-klasse.
- Besetningen kan pålegges restriksjoner på grunn av mistanke om smittsom sykdom fordi helsestatus i besetningen er usikker. Det er ofte aktuelt å se til § 28 i dyrehelseforskriften når aktuelle tiltak skal vurderes. Hvor strenge restriksjonene blir, vurderes i hvert enkelt tilfelle. Restriksjonene må i alle fall vare inntil helsestatus i selgerbesetningen er avklart men ikke lenger enn 5 år (jf. kontaktbesetninger for klassisk skrapesjuka, mædi, CAE og paratuberkulose). Dersom vilkårene i denne veilederen viser seg å kunne ha vært oppfylt før flytting og Mattilsynet etter en faglig vurdering finner det akseptabelt, kan varigheten på restriksjonene reduseres vesentlig. For øvrig kan varigheten av restriksjonene vurderes avkortet, dersom selgerbesetningen i etterkant gjennomfører testingskrav og øvrige vilkår i denne veilederen. TSE-klasse i besetningene må avklares i restriksjonsperioden.
- I grove eller gjentatte tilfeller vil en politianmeldelse være aktuelt.

Klassifisering i TSE-klasser

Dersom det avdekkes at du ikke har varslet sjøldøde dyr eller dersom det avdekkes at du har flyttet dyr uten å oppfylle regelverket vil det kunne bli aktuelt å sette deg ned i TSE-klasse. Du har plikt til å varsle Mattilsynet om døde småfe eldre enn 18 måneder og om syke dyr der TSE ikke kan utelukkes, se § 18 og vedlegg IV i dyrehelseforskriften. Ved all overføring av småfe skal selgerbesetning bekrefte at dette er gjort, se vedlegg.

Dersom Mattilsynet ved tilsyn i besetninger finner manglende dokumentasjon ved flytting av dyr, kan det bli aktuelt med nedklassifisering av selgerbesetning og kjøperbesetning. Det vil også være aktuelt å ilegge forbud mot salg av livdyr inntil varslingsplikten er oppfylt sammenhengende i 2,5 år. Det kan være alle grader av manglende dokumentasjon, og Mattilsynet må vurdere besetningsstørrelse, opplysninger i dyreholdjournal, Husdyrregisteret, MATS, TSE prøver tatt og eventuelle TSE inspeksjoner. Prøvetaking ved slaktning av tre av de eldste dyrene i besetningen kan også bidra til å kompensere for manglende varslingsplikting.

Det nasjonale overvåkings- og kontrollprogramet for skrapesjuka som ble etablert i 1997 blir videreført i en endret versjon. I praksis vil dagens fem klasser omgjøres til klassene 1-3 der de aller fleste besetningene i Norge vil komme i klasse 3. Det er et krav å minst være i klasse 3 ved overføring av dyr i Norge (§23). I tillegg innføres det to helt nye klasser, klassene 4 og 5, som bare har betydning for besetninger som ønsker å eksportere småfe eller avlsprodukter ut av landet. For å komme i TSE klasse 4 eller 5 så må du søke Mattilsynet om dette.

Dispensasjon:

Dyrehelseforskriften åpner i § 38 for at Mattilsynet i særlige tilfeller kan dispensere fra bestemmelsene i forskriften. Forutsetningen for at Mattilsynet skal kunne dispensere er at en eventuell dispensasjon ikke vil stride mot Norges internasjonale forpliktelser i EØS avtalen. I tillegg må det foreligge et **særlig tilfelle**.

Angivelsen av at dispensasjonen kun kan gis i "særlige tilfeller" innebærer en snever unntaksmulighet, der det skal svært mye til for å kunne fritas fra en pålagt plikt. Etter Mattilsynets oppfatning må det derfor avgrenses mot tilfeller som oppstår regelmessig og som man må kunne oppfatte som en naturlig del av en virksomhet. Normalt vil det heller ikke være et særlig tilfelle dersom tilsvarende situasjon oppstår på samme måte for flere personer eller virksomheter samtidig eller over tid. For å kunne regne et tilfelle som særlig må det med andre ord ha oppstått en ekstraordinær situasjon som man ikke med rimelighet har kunnet ta høyde for eller som man kunne unngått følgene av på andre måter. Bestemmelsen må etter Mattilsynets oppfatning også ramme enkeltpersoner eller en avgrenset krets av personer spesielt hardt og urimelig før det skal kunne regnes som et særskilt tilfelle.

Først etter at Mattilsynet har vurdert om det foreligger et særskilt tilfelle og at det ikke strider mot Norge sine internasjonale forpliktelser, kan de dyrehelsemessige sidene av en slik dispensasjonssøknad vurderes. De dyrehelsemessige sidene av en slik dispensasjonssøknad blir ikke vurdert dersom det ikke foreligger et særskilt tilfelle eller dersom en dispensasjon vil stride mot våre internasjonale forpliktelser.

II. Hva sier regelverket?

Her følger en kort oversikt over de aktuelle paragrafene. For å få oversikt må paragrafene leses i sammenheng.

§ 20. Flytting av dyr fra sirkus og andre særegne dyrehold

Paragrafen gjelder flytting av dyr som oppholder seg på sirkus, besøksgårder (def: dyrehold som har som hovedformål å vise fram husdyr til publikum) og institusjoner for forskning og diagnostikk. Dermed er småfe som holdes i slike dyrehold også omfattet av denne paragrafen.

«Vanlige gårder» som viser fram dyr (eks åpen gård) regnes som næringsretta dyrehold og må forholde seg til bestemmelsene som gjelder for disse.

Småfe kan ikke flyttes fra institusjoner for forskning og diagnostikk (som feks NMBU) tilbake til opprinnelsesbesetning. Det er unntak fra dette forbudet dersom dyra er oppstallet under særskilte beskyttelsestiltak i lokaler som er godkjent av Mattilsynet. Lokalene må i så fall være utformet som en karantene adskilt fra andre dyregrupper.

§ 21. Klassifiserings- og flyttebestemmelser for å forebygge TSE hos sauer og geiter og vedlegg V om TSE-klasser for sau og geit

Saue- og geitebestninger skal klassifiseres i samsvar med vedlegg V i forskriften. For å kunne selge/overføre småfe til andre må du minst være i TSE klasse 3.

Informasjon om TSE-klasser finner du [her](#).

§ 22. Flytting av sauer og geiter

I denne paragrafen finner du hvilke regler som gjelder for flytting av småfe. Her følger en kort oppstilling av hvilke regler som gjelder. Disse er nærmere forklart i kapittelet «Praktiske konsekvenser».

- Det er ikke lov å flytte verken **hunddyr av sau eller geit** (hunddyrforbudet) mellom småfebesetninger. Mattilsynet kan gi tillatelse etter søknad.
- Det er ikke lov å flytte sauer eller geiter mellom **småferegionene**. Mattilsynet kan tillate etter søknad. Mattilsynet kan *ikke* gi tillatelse til flytting ut av Region 2, Nordland eller området Rogaland med kommunene Sveio og Etne.
- Mattilsynet kan etter søknad tillate bruk av **utmarksbeiter** i hele landet.
- Det er tillatt å overføre **vær innenfor fylket** du bor i dersom selgerbesetning oppfyller de dyrehelsemessige kravene som står i § 23 (egenerklæring).
- Det er tillatt å overføre **bukk innenfor fylket** du bor i dersom selgerbesetning oppfyller de dyrehelsemessige kravene som står i § 23 (egenerklæring og veterinærattest).
- Det er tillatt å overføre **vær og bukk mellom fylker innenfor regionen** du bor i dersom selgerbesetning oppfyller de dyrehelsemessige kravene som står i § 23 (egenerklæring og veterinærattest).

Dette er småferegionene (vedlegg VI i forskriften):

- Region 1: Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal.
- Region 2: Sogn og Fjordane og Hordaland, unntatt Sveio kommune og Etne kommune.
- Region 3: Sveio kommune, Etne kommune, Rogaland, Vest-Agder og Aust-Agder.
- Region 4: Telemark, Vestfold, Buskerud, Oppland, Hedmark, Oslo, Akershus og Østfold.

§ 23. Dokumentasjon ved flytting av sauer og geiter (dyrehelsekrav)

All overføring av småfe til annen eller ny besetning skal følges av **egenerklæring** (se vedlegg). I denne egenerklæringen skal selgerbesetning bekrefte at besetningen minst er i TSE-klasse 3 og at det ikke er mistanke om klassisk skrapesjuka, paratuberkulose, mædi, CAE eller fotråde. For geit må det tillegg bekreftes at det ikke er mistanke om byllesjuka.

Ved overføring av småfe over fylkesgrenser (som ikke er begrenset etter § 22), og ved overføring av geit innenfor fylket, skal veterinær ha undersøkt dyra i selgerbesetningen. Det skal ikke være symptomer på smittsomme dyresjukdommer. **Veterinærattesten** (se vedlegg) skal også bekrefte at selgerbesetningen er prøvetatt for lentivirus og, for enkelte fylker, paratuberkulose i samsvar med opplegget i Vedlegg VII i forskriften.

§ 24. Unntak for sauer og geiter

Det gis i denne paragrafen visse unntak fra flytteforbudene i §§ 21 og 22 og fra de dyrehelsemessige kravene i § 23. Unntakene gjelder for slakteri, dyreklinikker, sirkus og institusjoner. Unntakene gis siden slakteri er endestasjon, avlsstasjoner er omfattet av særlige regler og sirkus og institusjoner for forskning og diagnostikk er omfattet egen paragraf, jf. § 20. Det er også unntak for dyreklinikker siden slik oppstalling av småfe er sjelden og vi antar at dyreklinikkens vanlige smitteforbyggende rutiner gi et dyrehelsemessig forsvarlig opplegg.

De dyrehelsemessige kravene i § 23 gjelder heller ikke for lam og kje som skal holdes adskilt fra andre småfebesetninger og slaktes før de er 8 måneder gamle (eks **kopplam**).

§ 25. Unntak for registrerte livdyrsamarbeid for sauer og geiter

Livdyrsamarbeid for småfe blir innført som en ny ordning for å legge til rette for at nødvendig avlsarbeid og felleseter kan fungere enkelt, fleksibelt og uten omfattende helsedokumentasjon. Et livdyrsamarbeid kan bestå av opptil fire ulike besetninger innenfor samme fylke. Samarbeidsavtalen i livdyrsamarbeidet må være skriftlig, og før dere flytter dyr innenfor livdyrsamarbeidet må dere registrere følgende hos Mattilsynet:

1. Samarbeidsavtalen
2. Identiteten til alle dyreholdene i samarbeidet
3. Egenerklæring hvor dyreholderne skal bekrefte at de dyrehelsemessige kravene i § 23 er oppfylt.

Registreringen er gyldig i to år. Innenfor et slikt registrert livdyrsamarbeid vil det ikke være forbudt å flytte hunddyr av småfe mellom medlemmene i livdyrsamarbeidet. Husk at du ikke kan delta i mer enn ett livdyrsamarbeid om gangen.

Besetningene i et livdyrsamarbeid vil forvaltningsmessig utgjøre samme epidemiologiske enhet dersom smittsom dyresykdom skulle oppstå.

III. Hvorfor har vi regelverk for flytting av småfe?

På grunn av sykdommen mædi og smittesituasjonen for denne sykdommen på 1970-tallet ble det innført regelverk for flytting av småfe. I 1997 kom det nye flyttebegrensninger bl.a. forbudet mot flytting av hunddyr pga. skrapesjue-utbruddene og nye tilfeller av mædi. I 2010 ble det innført restriksjoner på flytting av sau på grunn av fotråte i Rogaland. Da fotråte ble oppdaget i Aust-Agder ble det også her begrensninger på flytting av sau.

Fremdeles anses flyttebegrensninger som det mest effektive tiltaket for å begrense spredning av alvorlige smittsomme sykdommer hos småfe. I Rapport 10 - 2011 «Risiko- og sårbarhetsanalyse for norsk sauenæring: konsekvenser for dyrehelse og folkehelse», konkluderer Veterinærinstituttet med at smitemuligheter mellom regioner i Norge har vært begrenset pga. fylkesgrenseforbudet, og at en videreføring av begrensning på flytting av småfe anses å være av vesentlig betydning for å forebygge smittespredning.

1. juli 2018 ble dyrehelseregelverket endret. Forbud mot å flytte småfe over fylkesgrenser ble opphevet og flere sonegrenser innenfor fylkene ble erstattet med regiongrenser med forbud om overføringer over disse grensene. Forbud mot flytting av hunddyr av småfe mellom besetninger sammen med forbud mot å flytte småfe over regiongrenser er nå grunnsteinen i smittevernopplegget. Den smitemessige fordelingen med dette er at det nå ikke skal overføres småfe over regiongrensene siden regionene er så store at dette ikke skal være nødvendig.

Forbudet mot å flytte småfe over regiongrenser er også supplert med andre tiltak. De fire fylkene som har hatt skrapesjue vil ikke kunne sende dyr ut av fylket. Det er også spesielle krav til testing for paratuberkulose ved overføring av geit fra de fylker som tidligere vaksinerte mot denne sykdommen. All livdyroverførsel av småfe skal også følges av egenerklæring og veterinærattest med attestasjon for pålagt prøvetaking. Det er gjort unntak for overføring av vær innenfor fylket, her holder det med egenerklæring. Når veilederen viser til «fylke» ser vi også på Oslo-Akershus som ett fylke og kommunene Sveio og Etne i Hordaland som en del av Rogaland fylke der det fremgår i forskriften.

Ellers brukes fylke om fylkesinndelingen som forelå da forskriften trådte i kraft 01.07.2018. (Dvs at Trøndelag regnes som et fylke selv om de står som to fylker i vedlegg VI.)

Regelverket gir deg som driver med sau og/eller geit **frihet under ansvar**. Det er nå mulig å flytte hanndyr av sau og geit over fylkesgrenser innenfor en region under visse forutsetninger. «Faren» med å lage større småferegioner slik regelverket nå har lagt til rette for er at konsekvensene blir større dersom skrapesjuka eller en annen alvorlig småfesykdom blir påvist i en region, smittepotensialet blir større. Flere kan bli smittet før vi oppdager det. Tenk på dette når du kjøper og selger dyr. Det som er lov er ikke alltid lurt. Det er fornuftig å ha minst mulig smittekontakter dersom smittsom sykdom oppstår, da blir konsekvensene mindre for deg og de du eventuelt har handlet dyr med.

Likevel, større småferegioner gir deg større valgmuligheter når du skal ha nytt avlsmateriale inn i besetningen din, du har mulighet til å hente hanndyr fra et større område. Husk likevel at semin alltid vil være et tryggere alternativ enn å hente livdyr inn i flokken din.

Vedlegg

[Skjematisk oversikt ved flytting av småfe](#)

[Søknadsskjema ved flytting av småfe](#)

[Samarbeidsavtale for livdyrsamarbeid småfehold](#)

[Veterinærattest ved flytting av småfe](#)

[Egenerklæring ved flytting av småfe](#)

